

Ο ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Δημητριάδου Χριστίνα

Καθηγήτρια Γερμανικής Φιλολογίας Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης

spyridonas2@gmail.com

Περίληψη

Η παρούσα εργασία αποσκοπεί στο να καταδείξει την αξία της αξιοποίησης του κινηματογράφου στην εκπαίδευση και να ανιχνεύσει το βαθμό κατάκτησης του κινηματογραφικού εγγραμματισμού στην Ευρώπη. Στο πρώτο μέρος παρουσιάζονται οι λόγοι που καθιστούν αναγκαία την εισαγωγή της κινηματογραφικής τέχνης στη διδακτική πράξη και η καινούργια ορολογία που αναπτύσσεται γύρω από την κινηματογραφική παιδεία. Στο δεύτερο μέρος γίνεται αναφορά στις αρχές κινηματογραφικής εκπαίδευσης που θεωρούνται καθοριστικής σημασίας, περιγράφεται συνοπτικά το Πλαίσιο για την Κινηματογραφική Εκπαίδευση στην Ευρώπη, που έχει εκπονηθεί για την προώθηση της ένταξης της 7^{ης} τέχνης στο σχολείο, διερευνάται η ετοιμότητα της Ευρώπης απέναντι στον «γραμματισμό της οθόνης» και καταγράφεται ο βαθμός ανάπτυξης της κινηματογραφικής παιδείας στην Ελλάδα. Στο τρίτο μέρος παρουσιάζεται μια διδακτική πρόταση ως απόπειρα εφαρμογής των αρχών του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Κινηματογραφικής Παιδείας. Η εργασία ολοκληρώνεται με τη διατύπωση συμπερασμάτων σχετικά με τη δρομολόγηση μιας κατεύθυνσης ενσωμάτωσης του κινηματογράφου στο εκπαιδευτικό σύστημα της Ελλάδας.

Λέξεις-κλειδιά: κινηματογραφική εκπαίδευση, κινηματογραφική παιδεία, κινηματογραφικός εγγραμματισμός, γραμματισμός της οθόνης

FILM IN EDUCATION

Dimitriadou Christina

Teacher of German Philology of Primary Grade

spyridonas2@gmail.com

Abstract

This paper aims at pinpointing the value of using film in education and at tracking the level of film literacy achievement in Europe. In the first part, it presents the reasons which render the introduction of film in teaching a necessity and the new terminology which is being developed around film education. The second part includes a reference to the principles of film education that are considered to be of the utmost importance, a brief description of the Framework for Film Education in Europe, which has been developed for the promotion of film literacy at schools, an exploration of Europe's readiness for "Screening Literacy" and an assessment of the development of film literacy in Greece. The third part presents a didactic proposal as an attempt to implement the principles of the European Framework for Film Education. The paper concludes with conclusions about the initiation of a path toward incorporating film in the educational system of Greece.

Key-words: film education, film literacy, cine-literacy, screening literacy

Εισαγωγή

Στη σύγχρονη εποχή, η αξία του κινηματογράφου για τη σχολική αίθουσα θεωρείται πλέον δεδομένη. Ο Lardoux (2014) εκφράζει την πεποίθηση πως το σχολείο έχει την ευθύνη να δημιουργήσει ένα περιβάλλον ευνοϊκό για την ανάπτυξη ταλέντου, δίνοντας στους μαθητές την ευκαιρία της κινηματογραφικής δημιουργίας. Στην Ελλάδα, αρκετοί εμπειρογνώμονες, όπως η Καραθανάση (2001), καθώς και οι Αθανασάτου, Καλαμπάκας και Παραδείση (2011), διατυπώνουν την άποψη πως η ένταξη του κινηματογράφου στο σχολείο ενεργοποιεί τους μαθητές, μετατρέποντάς τους σε σκεπτόμενους ακροατές και ενισχύει τα γνωστικά αντικείμενα, συμβάλλοντας στη μάθηση μέσω του εποικοδομητικού διαλόγου. Ειδικά, η δημιουργική οδός, κατά τον Σπύρου (2001), μπορεί να αποδειχθεί άριστη μέθοδος κινητοποίησης των μαθητών. Ο κινηματογράφος γενικότερα έχει τη δύναμη να επηρεάζει τον τρόπο που ερμηνεύουμε τον κόσμο, μας κατακλύζει με εμπειρίες και συναισθήματα, συνδιαλέγεται μαζί μας, είτε βρισκόμαστε στη θέση του θεατή, είτε αναλαμβάνουμε το ρόλο του δημιουργού. (Καραθανάση, 2001·Σπύρου, 2001).

Ο φιλόδοξος στόχος της ένταξης του κινηματογράφου στα εκπαιδευτικά συστήματα της Ευρώπης δεν είναι χωρίς προκλήσεις. Σύμφωνα με την Ανδριοπούλου (2010), η μεγαλύτερη ενδεχομένως πρόκληση είναι η αναμόρφωση του σχολικού συστήματος. Στο πρόγραμμα σπουδών για την οπτικοακουστική έκφραση, οι Θεοδορίδης & Λεωνίδα (2013) προτείνουν, οι δραστηριότητες να μην συγκροτούν ένα ανεξάρτητο γνωστικό αντικείμενο, αλλά να διαχέονται σε όλα τα μαθήματα.

Υπό το πρίσμα του διαλόγου που έχει ανοίξει σχετικά με το θέμα, επιχειρείται εδώ μια ανίχνευση του βαθμού ένταξης του κινηματογράφου στην εκπαίδευση σε ευρωπαϊκό και ελληνικό επίπεδο, καθώς επίσης και η παρουσίαση μιας διδακτικής πρότασης στην εκπαιδευτική πράξη.

«Όρων Επίσκεψις» και Διεϊσδυση του Κινηματογράφου στην Εκπαίδευση

Ο όρος «κινηματογράφος» σήμερα έχει ξεπεράσει τη στενή έννοια της προβολής μιας ταινίας στη μεγάλη οθόνη μέσα σε μια σκοτεινή αίθουσα. Ο διευρυμένος όρος αναφέρεται σε όλες τις μορφές κινούμενης εικόνας ανεξάρτητα από το μέσο από το οποίο προβάλλεται (Γρόσδος, 2009).

Ο κινηματογράφος συνοδεύει τη ζωή μας για πάνω από 120 χρόνια. Ωστόσο, παρόλη την πανταχού παρουσία του και παρά το γεγονός ότι τα παιδιά και οι νέοι εκτίθενται στο πολυτροπικό αυτό μέσο καθημερινά (Αθανασάτου, κ. συν., 2011), ο ρόλος του συνεχίζει να είναι περιθωριακός στα περισσότερα ευρωπαϊκά εκπαιδευτικά συστήματα (Lardoux, 2014). Αυτό αποδεικνύει επίσης μελέτη με τίτλο Screening Literacy (2012), που πραγματοποιήθηκε με ανάθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σε πανευρωπαϊκό επίπεδο υπό την καθοδήγηση του Βρετανικού Ινστιτούτου Κινηματογράφου (BFI) με αντικείμενο την έρευνα παροχής κινηματογραφικής παιδείας στην Ευρώπη σε πλαίσια τυπικής, μη-τυπικής και άτυπης εκπαίδευσης. Σκοπός ύπαρξης οποιουδήποτε εκπαιδευτικού συστήματος είναι ο εγγραμματισμός. Εγγραμματισμός γενικά σημαίνει πλήρης συμμετοχή στον πολιτισμό. Η πλήρης συμμετοχή στον πολιτισμό του 21^{ου} αιώνα ισοδυναμεί με εγγραμματισμό στον οπτικοακουστικό τομέα (audiovisual literacy), στον οποίο ο ρόλος του κινηματογράφου είναι βαρύνουσας σημασίας (Αθανασάτου, κ. συν. 2011). Δεν είναι τυχαίο εξάλλου πως καινούργιοι όροι αρχίζουν να διεϊσδύουν προοδευτικά στην εκπαίδευση: Film Literacy ή Cine-literacy αναφέρονται σε μια καινούργια τάση στην εκπαίδευση, στην κινηματογραφική εκπαίδευση ή παιδεία (Ανδριοπούλου, 2010).

Η νέα ορολογία είναι αποτέλεσμα μεμονωμένων προσπαθειών χωρών, με τις οποίες διαπιστώνεται πως για την Ευρώπη η κινηματογραφική εκπαίδευση δεν επιδέχεται πλέον αναβολή. Τέτοιες προσπάθειες έχουν καταβληθεί στο πρόσφατο παρελθόν από το Βρετανικό Ινστιτούτο Κινηματογράφου (BFI) με τον εμπλουτισμό το 2007 της διδακτέας ύλης με ταινίες μικρού μήκους (Ανδριοπούλου, 2010). Αντίστοιχα, το Γαλλικό Υπουργείο Παιδείας σε συνεργασία με τη Γαλλική Κρατική Τηλεόραση ξεκίνησε το 2010 το πρόγραμμα Ciné Lycée, το οποίο δημιούργησε μια διαδικτυακή βάση αριστουργημάτων της 7^{ης} τέχνης με σκοπό την ένταξή τους στο μάθημα της λογοτεχνίας και της ιστορίας (Αθανασάτου, κ. συν. 2011). Κατά το χρονικό διάστημα SchulKinoWochen, οι κινηματογραφικές αίθουσες της Γερμανίας μετατρέπονται μία φορά το χρόνο σε σχολικές τάξεις, προσφέροντας προβολές ταινιών και σεμινάρια με στόχο την ενδυνάμωση της συνεργασίας μεταξύ των σχολείων και των κινηματογράφων, την αφύπνιση σχετικά με τις δυνατότητες της κινηματογραφικής παιδείας και την παραγωγή υλικού για αξιοποίηση στην τάξη. Στην Ελλάδα, το πρόγραμμα «Μελίνα- Εκπαίδευση και Πολιτισμός», που ξεκίνησε ως μακροχρόνιο πρόγραμμα στρατηγικής το 1995 του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού με εθνική χρηματοδότηση, περιλάμβανε, αφενός, επιμορφωτικά εργαστήρια για τους εκπαιδευτικούς και, αφετέρου, οπτικοακουστικό εγγραμματισμό για παιδιά. Ωστόσο, το πρόγραμμα διακόπηκε το 2004 (Αθανασάτου, κ. συν. 2011).

Η Ευρώπη έχει φτάσει σε ένα σημείο, όπου επιθυμεί να συντονίσει τις μεμονωμένες προσπάθειες. Αποτέλεσμα είναι ένας νεότερος ακόμη όρος: “Screening Literacy” δηλαδή, «Γραμματισμός Θέασης ή Οθόνης» (Screening Literacy_Executive Summary, 2012) είναι ο όρος που χρησιμοποιείται πλέον στο πλαίσιο ενός εγχειρήματος ανάπτυξης της κινηματογραφικής αγωγής.

Η Κινηματογραφική Παιδεία στη Σύγχρονη Ευρώπη

Από τον ορισμό του όρου «Film Literacy» (βλ. Πίνακα 1), της μελέτης Screening Literacy (2012), γίνεται σαφές, ποιες αρχές στην κινηματογραφική παιδεία θεωρούνται καθοριστικής σημασίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο: α) Η ενσωμάτωση διαδικασιών που προάγουν τη συνειδητή επιλογή, την ερμηνεία, την κριτική σκέψη και τη δημιουργική παραγωγή β) Η αναγνώριση των ιδιαιτεροτήτων του κινηματογράφου ως συνδυασμού τέχνης και γλωσσικού κώδικα, με αισθητική, εκφραστική δυναμική και ιστορία.

Πίνακας 1: Ορισμός Film Literacy (Κινηματογραφικός Εγγραμματισμός)

The level of understanding of a film, the ability to be conscious and curious in the choice of films; the competence to critically watch a film and to analyze its content, cinematography and technical aspects; and the ability to manipulate its language and technical resources in creative moving image production.

Πηγή: Screening Literacy_Executive Summary, 2012 (σελ. 3)

Οι προαναφερθείσες αρχές αποτυπώνονται επίσης στην πρώτη από τις δώδεκα προτάσεις που περιλαμβάνονται στην έκθεση Screening Literacy (2012) (βλ. Πίνακα 2). Γίνεται σαφές, ότι η Ευρώπη φιλοδοξεί να καταστήσει τους ανθρώπους της ικανούς να εξερευνήσουν τον κινηματογράφο ως μορφή τέχνης, ως πηγή εθνικής και διεθνούς κληρονομιάς και ως μέσο ανάπτυξης δεξιοτήτων κινηματογραφικής δημιουργίας.

Πίνακας 2: Screening Literacy: Πρόταση 1

Draft a model of film education for Europe, including appreciation of film as an art form, critical understanding, access to national heritage, world cinema and popular film and creative film-making skills.

Πηγή: Screening Literacy_Executive Summary, 2012 (σελ. 22)

Η Ευρώπη στοχεύει στην κινηματογραφική μόρφωση ολόκληρων γενεών. Πρόκειται, κατά τον Lardoux (2014), περί ενός κοινωνικού και πολιτιστικού αγαθού, το οποίο όλοι, στο πλαίσιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δικαιούνται να αποκτήσουν.

Το Πλαίσιο της Κινηματογραφικής Εκπαίδευσης για την Ευρώπη

Έχοντας στην εργαλειοθήκη του τα ερευνητικά στοιχεία της παραπάνω μελέτης και ανταποκρινόμενο στο κάλεσμα του προγράμματος Δημιουργική Ευρώπη (Creative Europe), το Βρετανικό Ινστιτούτο Κινηματογράφου (BFI) ηγήθηκε μιας επιχείρησης εκπόνησης ενός Πλαισίου για την υποστήριξη εκπαιδευτών κινηματογράφου στην Ευρώπη. Σημεία-κλειδιά αποτελούν τα τρία “Cs”: “the Critical, the Creative and the Cultural”, δηλαδή η Κριτική, η Δημιουργική και η Πολιτιστική Προσέγγιση (Film Education Framework, 2015). Αναλυτικότερα:

➤ Κριτική προσέγγιση: Ζητούμενο είναι οι εκπαιδευόμενοι να θέσουν προβληματισμούς κατά τη θέαση μιας ταινίας σχετικά με τους ήρωες, την πλοκή, τις προβαλλόμενες αξίες, την αισθητική, και να ενθαρρυνθούν να εκφράσουν τον σκεπτικισμό τους. Μόνο έτσι θα μπορέσουν να εντοπίσουν τις προθέσεις του σκηνοθέτη και να αξιολογήσουν το κινηματογραφικό αγαθό.

➤ Δημιουργική προσέγγιση: Η σύγχρονη ψηφιακή κινηματογράφηση έχει οδηγήσει στη δυνατότητα των θεατών να μετατρέπονται σε δημιουργούς. Συνεπώς, η κινηματογραφική εκπαίδευση περιλαμβάνει την ανάπτυξη μιας κουλτούρας προσανατολισμένης όχι μονάχα στην κριτική θέαση ταινιών, αλλά και στη δημιουργική κινηματογράφηση από τους θεατές, η οποία προάγει μια σειρά από δεξιότητες: της έρευνας, της ανάλυσης, του πειραματισμού, της εξερεύνησης ιδεών, της οργάνωσης, του χειρισμού τεχνολογιών, της εφαρμογής τεχνικών παραγωγής· υποστηρίζει επίσης τις διεργασίες που σχετίζονται με τη φαντασία, τη διαίσθηση, την αυτό-έκφραση.

➤ Πολιτιστική προσέγγιση: Ο κινηματογράφος μπορεί να συνεισφέρει στην κατανόηση της πολιτιστικής, εθνικής και ιστορικής ταυτότητας. Όσο πιο διευρυμένη η πρόσβασή μας στον κινηματογράφο, τόσο πιο σφαιρική η ματιά μας για τον κόσμο. Είναι ένα σημείο συνάντησης πολιτισμών· ένα μονοπάτι που οδηγεί σε συμμετοχή σε αυτούς τους πολιτισμούς, π.χ. μέσω του εφήβου που μοιράζεται κινηματογραφικές εμπειρίες στο youtube, ή του σκηνοθέτη που συμμετέχει σε ένα φεστιβάλ.

Το Πλαίσιο της Κινηματογραφικής Εκπαίδευσης για την Ευρώπη (2015) συντάχθηκε ως άμεση αντανάκλαση στο κάλεσμα για τη δημιουργία ενός μοντέλου κινηματογραφικής παιδείας. Έξι είναι οι στόχοι του, σύμφωνα με τους οποίους οι εκπαιδευόμενοι θα πρέπει να καταστούν ικανοί:

- Να κατανοούν την ιδιαίτερη “γλώσσα” του
- Να αναγνωρίζουν πως παράγεται και καταναλώνεται συλλογικά & ατομικά
- Να εμπλέκονται κριτικά, αισθητικά, συναισθηματικά, πολιτιστικά, δημιουργικά
- Να επιδιώκουν τακτική πρόσβαση
- Να αναπτύσσουν συνείδηση του κοινωνικού και ιστορικού του υπόβαθρου
- Να αναστοχάζονται για τους τρόπους βίωσης και εξερεύνησής του

Η Ετοιμότητα της Ευρώπης απέναντι στον Γραμματισμό της Οθόνης

Η αξιολόγηση της ετοιμότητας χωρών απέναντι στον γραμματισμό της οθόνης έδειξε πως η ευρωπαϊκή κοινότητα παρουσιάζει μια ποικιλομορφία πρακτικών. Επίσης, παρόλο που οι «παραδοσιακές» τέχνες (μουσική, αισθητική και θεατρική αγωγή) έχουν καθιερωθεί, η κινηματογραφική παιδεία δεν έχει ενταχθεί ακόμα στα προγράμματα σπουδών. Τα εθνικά προφίλ της έρευνας (Screening Literacy, 2012), που αντανakλούν την εφαρμογή της κινηματογραφικής αγωγής στην Ευρώπη, δείχνουν πως σε ελάχιστες περιπτώσεις υφίστανται εθνικές στρατηγικές σε συνεργασία των υπουργείων παιδείας, πολιτισμού και φορέων του κινηματογράφου με έμφαση στην ανάπτυξη προσωπικού και μακροπρόθεσμα προγράμματα με διατομεακή χρηματοδότηση (βλ. Πίνακα 3). Η φιλοσοφία των μοντέλων αυτών, που θα μπορούσαν να αποτελέσουν έναν φάρο προσανατολισμού για τα ευρωπαϊκά εκπαιδευτικά συστήματα, θεμελιώνεται στο δικαίωμα του κάθε ανθρώπου στον κινηματογραφικό εγγραμματισμό.

Πίνακας 3: Δυναμικά Μοντέλα Κινηματογραφικής Εκπαίδευσης

➤ *Το παράδειγμα της Νορβηγίας*

Στο τυπικό εκπαιδευτικό σύστημα της Νορβηγίας, το NFI (Νορβηγικό Ινστιτούτο Κινηματογράφου) διαθέτει παράδοση χρόνων στο συντονισμό μιας εθνικής στρατηγικής κινηματογραφικής εκπαίδευσης, η οποία περιλαμβάνεται στα μαθήματα της λογοτεχνίας και της ιστορίας στην κατώτερη βαθμίδα εκπαίδευσης. Στην ανώτερη βαθμίδα, η κινηματογραφική αγωγή και παραγωγή έχει ενσωματωθεί στο προαιρετικό μάθημα επαγγελματικής κατάρτισης “Media and Communication” (Μέσα και Επικοινωνία). Κάποια σχολεία στη Νορβηγία προσφέρουν επίσης κινηματογραφικές λésxeς μετά το πέρας του σχολικού ωραρίου.

Πηγή: Screening Literacy_Country Profiles, 2012 (σελ. 30-31)

Άλλα κράτη βρίσκονται σε στάδιο ανάπτυξης στρατηγικών (βλ. Πίνακα 4).

Πίνακας 4: Στρατηγικές σε Στάδιο Ανάπτυξης

➤ *Το παράδειγμα της Δημοκρατίας της Γαερίας*

Στην τυπική εκπαίδευση, η κινηματογραφική εκπαίδευση αποτελεί μέρος της οπτικοακουστικής παιδείας και στηρίζει άλλα γνωστικά αντικείμενα, χωρίς να υφίσταται ως αυτόνομο μάθημα, αν και η ιστορία του κινηματογράφου διδάσκεται στο μάθημα της ιστορίας της λογοτεχνίας.

Στο εξωσχολικό περιβάλλον, η χώρα διαθέτει μια αναπτυσσόμενη υποδομή μη-τυπικής εκπαίδευσης, φορέων της οπτικοακουστικής βιομηχανίας, πολιτιστικών οργανισμών και άλλων παραγόντων, η δράση των οποίων φτάνει από φεστιβάλ κινηματογράφου και επιμορφωτικά σεμινάρια μέχρι διάθεση υλικού διαδικτυακά ή μέσω αρχείων.

Πηγή: Screening Literacy_Country Profiles, 2012 (σελ. 10-11)

Σε άλλες περιπτώσεις υλοποιούνται απλές προσεγγίσεις χωρίς εθνικό σχέδιο (βλ. Πίνακα 5).

Πίνακας 5: Στρατηγικές Προσεγγίσεις

➤ *Το παράδειγμα της Ολλανδίας*

Η ολλανδική κυβέρνηση χρηματοδοτεί διάφορα προγράμματα και οργανισμούς με έναν ευδιάκριτο ρόλο στην κινηματογραφική και οπτικοακουστική εκπαίδευση. Το EYE (Film Institute Netherlands) είναι ένας τέτοιος παράγοντας που στηρίζεται οικονομικά από το κράτος στην εφαρμογή ενός εθνικού σχεδίου συντονισμού, συστηματοποίησης και διάδοσης περιεχομένου και πρωτοβουλιών κινηματογραφικής εκπαίδευσης.

Πηγή: Screening Literacy_Country Profiles, 2012 (σελ. 46-47)

Η Κινηματογραφική Εκπαίδευση στην Ελλάδα

Η έρευνα Screening Literacy του 2012 ανέδειξε το προφίλ της Ελλάδας ως μιας χώρας, που δε διαθέτει εθνική στρατηγική για την ένταξη της κινηματογραφικής παιδείας στην εκπαίδευση, παρόλο που έχει αναγνωριστεί ο ρόλος της. Η κινηματογραφική αγωγή προωθείται μέσω του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού κυρίως στο πλαίσιο της εξωσχολικής πραγματικότητας και η παροχή λαμβάνει χώρα πρωτίστως με αποσπασματικά προγράμματα τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα. Κατά την Ανδριοπούλου (2010), ο σκεπτικισμός που ακολουθεί την ένταξη της κινηματογραφικής παιδείας στην εκπαίδευση θυμίζει τους προβληματισμούς που πάντα αναδύονται μέσα από ανάλογες διαδικασίες εισαγωγής νέων μαθημάτων: α) Καταλληλότητα της βαθμίδας ένταξης, β) Εισαγωγή σύμφωνα με τις συνθήκες της εκπαιδευτικής πραγματικότητας, γ) Παιδαγωγικός στόχος ή μέσο. Παρά τις προκλήσεις, αποτελεί, κατά την Κορωνοαίου (2001), κοινωνική αναγκαιότητα, το σχολείο να εκπαιδεύει τους μελλοντικούς πολίτες σε οπτικοακουστικά μέσα επικοινωνίας, ώστε να αναπτυχθούν κοινωνικά. Στην Ελλάδα, αυτή η αναγκαιότητα μετουσιώνεται σε πράξη προς το παρόν από τον οπτικοακουστικό τομέα, ο οποίος αναλαμβάνει, ενίοτε με τη στήριξη των Υπουργείων Παιδείας & Πολιτισμού, ενεργητικό ρόλο σε πρωτοβουλίες κινηματογραφικής παιδείας (βλ. ενδεικτικά Πίνακα 6).

Πίνακας 6: Πρωτοβουλίες Κινηματογραφικής Εκπαίδευσης στην Ελλάδα

Φεστιβάλ Κινηματογράφου Δράμας	Ιδρύθηκε το 1978 και συνεχίζει τη λειτουργία του υπό την αιγίδα του Υπουργείου Πολιτισμού, Παιδείας και Θρησκευμάτων. Διοργανώνει κάθε χρόνο το εθνικό και το διεθνές φεστιβάλ ταινιών μικρού μήκους, ενώ παράλληλα έχει καθιερώσει εδώ και πέντε χρόνια το πανελλήνιο μαθητικό φεστιβάλ ψηφιακού βίντεο.
Το Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης	Το Διεθνές φεστιβάλ κινηματογράφου της νοτιοανατολικής Ευρώπης, που λειτουργεί από το 1960, δεν αποτελεί μονάχα μοναδική ευκαιρία για πολλά υποσχόμενους σκηνοθέτες να αναδείξουν το ταλέντο τους, αλλά μεριμνά και για τους νέους και τα παιδιά με το ειδικά σχεδιασμένο πρόγραμμα « Νεανική Οθόνη », το οποίο παρουσιάζει ποιοτικές κινηματογραφικές ταινίες για μαθητές με σκοπό τη δημιουργία μιας αμφίδρομης σχέσης ανάμεσα στους νέους και το χώρο του κινηματογράφου. Το φεστιβάλ εντάσσει ακόμη εκπαιδευτικά προγράμματα, τα οποία στηρίζονται στο Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού και αποσκοπούν στην διείσδυση του κινηματογράφου στην εκπαίδευση και κατά συνέπεια στην εγγραμματοσύνη της νέας γενιάς στα σύγχρονα μέσα πολιτισμού. Τα προγράμματα αυτά είναι: <ul style="list-style-type: none"> ▪ «Τα σχολεία πάνε σινεμά», ένα πρόγραμμα προβολής ταινιών για μαθητές όλων των ηλικιών ▪ Εκπαιδευτικά Σεμινάρια με αντικείμενο την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών όλων των βαθμίδων και τη δημιουργία «πολλαπλασιαστών» για τη μετάδοση ιδεών και γνώσεων
Cine-μαθήματα	Η πολιτιστική Εταιρία Κρήτης δραστηριοποιείται εδώ και 13 χρόνια στο χώρο του κινηματογράφου στην Κρήτη και διοργανώνει σε ετήσια βάση δράσεις που περιλαμβάνουν κινηματογραφικά πανοράματα ταινιών, εργαστήρια γνωριμίας και παραγωγής κινηματογραφικής τέχνης, ημερίδες με θέμα τον κινηματογράφο και παράλληλες εκδηλώσεις, για το κοινό και σε συνεργασία με σχολεία.

<p>Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Νάουσας</p>	<p>Το διεθνές φεστιβάλ, που το 2015 γιορτάζει τα δώδεκα χρόνια ζωής του, δίνει ραντεβού κάθε χρόνο με τη στήριξη του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού, της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας και της Περιφερειακής Ενότητας Ημαθίας με τους λάτρεις της 7^{ης} τέχνης από όλα τα μέρη της γης. Το 2015 αποτέλεσε για το φεστιβάλ έτος καινοτομίας, καθώς ενέταξε στο πρόγραμμα προβολών για πρώτη φορά το νέο τμήμα σχολικών ταινιών με συμμετοχές από δημοτικά και γυμνάσια της Ημαθίας και με σκοπό τη βράβευση της προσπάθειας και δημιουργικότητας των μικρών κινηματογραφιστών.</p>
<p>Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Ολυμπίας για Παιδιά και Νέους</p>	<p>Το Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Ολυμπίας για Παιδιά και Νέους ιδρύθηκε το 1997. Στηρίζεται ενεργά από το Υπουργείο Πολιτισμού και άλλους φορείς του κινηματογραφικού και του εκπαιδευτικού χώρου. Διοργανώνεται κάθε χρόνο την πρώτη εβδομάδα του Δεκεμβρίου στον Πύργο, πρωτεύουσα του νομού Ηλείας της περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. Το φεστιβάλ προσελκύει έναν σεβαστό αριθμό θεατών από την Ελλάδα και το εξωτερικό, επαγγελματιών και μη, αλλά και νέων που συμμετέχουν στις δράσεις που προσφέρει, οι οποίες περιλαμβάνουν:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Διαγωνιστικό πρόγραμμα με ταινίες για νεανικό κοινό από το διεθνή χώρο ▪ Πρόγραμμα παράλληλων εκδηλώσεων με προβολές ταινιών, κινηματογραφικά εργαστήρια για παιδιά και νέους και άλλες πολιτιστικές δραστηριότητες.
	
<p>Ελληνικό Κέντρο Κινηματογράφου</p>	<p>Το Ελληνικό Κέντρο Κινηματογράφου στην Αθήνα είναι νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου που εποπτεύεται από το Υπουργείο Πολιτισμού και επιχορηγείται από το κράτος και η αποστολή του συνίσταται στην προώθηση της κινηματογραφικής τέχνης στην Ελλάδα και στο εξωτερικό και της συνεργασίας με διεθνή κινηματογραφικά δίκτυα.</p>
<p>Ινστιτούτο Οπτικο-ακουστικών Μέσων (ΙΟΜ)</p>	<p>Ο εθνικός εκπρόσωπος της Ομάδας Εμπειρογνομόνων Media Literacy Expert Group της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχεδιάζει πρωτοβουλίες οπτικοακουστικής αγωγής νέων, ενηλίκων & εκπαιδευτικών, ώστε να αναπτύξουν κριτικές και δημιουργικές δεξιότητες στα ΜΜΕ στη σύγχρονη μιντιακή εποχή.</p>
<p>Ταινιοθήκη της Ελλάδος</p>	<p>Το ίδρυμα της Ταινιοθήκης της Ελλάδος είναι ένας πολιτιστικός φορέας μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, στηριζόμενος στη συνδρομή του Υπουργείου Πολιτισμού, σε προγράμματα της ΕΕ και ιδιωτικούς φορείς. Έχει ως στόχο την έρευνα, συγκέντρωση, διάσωση και προβολή της ελληνικής και παγκόσμιας κινηματογραφικής κληρονομιάς. Συγκεντρώνει την ελληνική και ξένη κινηματογραφική κληρονομιά, διατηρεί διασυνδέσεις και επαφές με ομοειδείς οργανισμούς του εξωτερικού και αποτελεί μια αστείρευτη πηγή έρευνας για κάθε ενδιαφερόμενο.</p>

Πρότυπη Διδακτική Πρόταση: Γερμανικά και Video-Project

Οι πρωτοβουλίες των οπτικοακουστικών φορέων να δώσουν ένα βήμα σε ενήλικες, μαθητές και εκπαιδευτικούς, ενθαρρύνοντας την ελεύθερη έκφραση μέσω της

κινηματογραφικής αφήγησης και την αγάπη για την κινηματογραφική δημιουργία, είναι αξιέπαινες. Εξάλλου, κατά την άποψη της Κορωναίου (2001), η αλληλεπίδραση οπτικοακουστικών μέσων επικοινωνίας και σχολείου είναι κοινωνικά επιβεβλημένη. Ωστόσο, τέτοια εγχειρήματα πρέπει να πλαισιωθούν από εθνικές στρατηγικές και εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες. Η Ευρώπη καλεί τα μέλη της να εφαρμόσουν και να εμπλουτίσουν το Πλαίσιο της Κινηματογραφικής Εκπαίδευσης. Με βάση την πρόσκληση αυτή και αξιοποιώντας τις οδηγίες πρακτικής του Barrance (2010), αναφορικά με την δημιουργική κινηματογραφική προσέγγιση στο μάθημα των ξένων γλωσσών, παρατίθεται παρακάτω μια διαθεματική πρόταση διδασκαλίας της γερμανικής γλώσσας με την αξιοποίηση της 7^{ης} τέχνης.

Συγκεκριμένα, η ΣΤ΄ τάξη του 9^{ου} Δημοτικού Σχολείου Νάουσας Ημαθίας, υπό την καθοδήγηση των δύο καθηγητριών γερμανικής γλώσσας, δημιούργησε κατά το σχολικό έτος 2014-15 μια ολιγόλεπτη ταινία στο πλαίσιο ενός εκπαιδευτικού προγράμματος με θέμα το σχολικό εκφοβισμό και αώτερο σκοπό να παρουσιαστεί στη σχολική κοινότητα, ώστε να ευαισθητοποιήσει τους μαθητές ως προς ένα καθημερινό φαινόμενο. Τα στάδια περιέλαβαν το ανάγνωσμα μιας σύντομης ελληνικής ιστορίας με θέμα τη βία ανάμεσα σε παιδιά· ακολούθησαν συζήτηση στην τάξη, βιωματικά εργαστήρια (παιχνίδια ρόλων), αφηγηματολογικές δραστηριότητες (συγγραφή περιλήψης της ιστορίας στα ελληνικά, μετάφραση με τη βοήθεια κατάλληλου λεξιλογίου στα γερμανικά, συγγραφή διαλόγων και φανταστικών ηλεκτρονικών μηνυμάτων με κεντρικό θέμα το θύμα, αποτύπωση της ιστορίας σαν ποίηση, καταχώριση φανταστικών γεγονότων στο ημερολόγιο του θύματος). Οι μαθητές είχαν επίσης την ευκαιρία να καλλιεργήσουν τις αισθητικές τους δεξιότητες, μέσα από εικαστικές και καλλιτεχνικές δημιουργίες (ζωγραφική σκηνών της ελληνικής ιστορίας, κατασκευή δύο φιγούρων-των θετικών και αρνητικών συναισθημάτων του θύματος αντίστοιχα, συγκέντρωση του υλικού και δημιουργία ενός έντυπου βιβλίου). Η εκτενής προεργασία ανέπτυξε το βαθμό ετοιμότητας των μαθητών να υποδεχτούν στην τάξη και την 7^η τέχνη: συγκέντρωσαν τις ιδέες τους σε ένα σενάριο, το οποίο μεταφράστηκε στα γερμανικά. Εκτέλεσαν τους ρόλους τους με αίσθημα ευθύνης και επαγγελματισμό, ενώ οι στόχοι που επετεύχθησαν, όπως φαίνεται στον πίνακα 7, είναι πολλαπλοί.

Πίνακας 7: Μαθησιακά Αποτελέσματα Διδακτικής Πρότασης

Μαθησιακά Αποτελέσματα	Οι μαθητές και οι μαθήτριες:
Επικοινωνιακές Δεξιότητες	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ακολούθησαν τη λογική μιας δραματικής πράξης και κατανόησαν τις συμπεριλαμβανόμενες σε αυτήν σκηνές ▪ έμαθαν τους διαλόγους των σκηνών ▪ συμμετείχαν σε θεατρικό παιχνίδι ρόλων ▪ χρησιμοποίησαν το λόγο και τη γλώσσα του σώματος ως εκφραστικά εργαλεία ▪ άρθρωσαν τις λεκτικές πράξεις με καθαρότητα και σαφήνεια
Ψηφιακός Γραμματισμός	<ul style="list-style-type: none"> ▪ εξοικειώθηκαν με τη χρήση βιντεοκάμερας ▪ έμαθαν το χειρισμό ενός Η/Υ ▪ απέκτησαν βασικές γνώσεις λογισμικού επεξεργασίας βίντεο ανοιχτού κώδικα

<p>Γλωσσικές Δεξιότητες</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ διεύρυναν τις λεξιλογικές και γραμματικές τους γνώσεις στη γερμανική γλώσσα ▪ βελτίωσαν την κατανόηση του ακουστικού λόγου και της προφοράς ▪ ανέπτυξαν την κατανόηση του γραπτού και την παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου
<p>Κινηματογραφικός Εγγραμματισμός</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ κατανόησαν της ιδιαίτερη γλώσσα του κινηματογράφου ▪ αναγνώρισαν πως ο κινηματογράφος παράγεται με συλλογική, συνεργατική και ατομική συνεισφορά ▪ εκτίμησαν τη χρήση της 7^{ης} τέχνης ως μέσο μετάδοσης και διάδοσης αξιών και μηνυμάτων ▪ ενεπλάκησαν στο εγχείρημα κριτικά, συναισθηματικά, αισθητικά, πολιτιστικά, δημιουργικά ▪ ανέπτυξαν συνείδηση του κοινωνικού υπόβαθρου της δημιουργίας τους ▪ αναστοχάστηκαν για τους τρόπους διερεύνησης και επεξεργασίας του θέματος
<p>Κοινωνικές Δεξιότητες</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ δημιούργησαν έργο συνεργατικά ▪ ασκήθηκαν σε δημοκρατικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων ▪ υιοθέτησαν και προώθησαν με τη βοήθεια του κινηματογραφικού προϊόντος στάσεις και συμπεριφορές ενάντια στη βία και το σχολικό εκφοβισμό

Αξιοποιώντας την κινούμενη εικόνα, επιδιώχτηκε η αναβάθμιση της διδασκαλίας και η προσέγγιση του καθημερινού προβλήματος της σχολικής βίας μέσα από το κανάλι της γερμανικής γλώσσας. Η ταινία παρουσιάστηκε στη σχολική κοινότητα, μεταδίδοντας μηνύματα κατά του bullying, ενώ παράλληλα βραβεύτηκε για την οπτική της σύνθεση κατά την προβολή μαθητικών ταινιών του Ν. Ημαθίας στο 12^ο Φεστιβάλ Κινηματογράφου Νάουσας, επιβραβεύοντας τη δημιουργική εργασία των μαθητών και την προσπάθεια διάδοσης της αξίας της ειρηνικής συνύπαρξης.

Συμπεράσματα

Κανείς δεν μπορεί να «σφυρίξει» μια συμφωνία· χρειάζεται μια ολόκληρη ορχήστρα για να εκτελεστεί. Απαιτείται, λοιπόν, ένα θεσμικό πλαίσιο, που θα ορίζει την κινηματογραφική αγωγή στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, εξασφαλίζοντας τη διάθεση ποιοτικού υλικού, την κατάρτιση εκπαιδευτικών και ένα σχολείο που προσαρμόζεται στη σύγχρονη πραγματικότητα της οπτικοακουστικής επικοινωνίας. Ας θυμηθούμε επίσης τον Thomas Edison (1920, όπ. αναφ. στον Cuban, 1986), ο οποίος υποστήριξε πως η εκπαίδευση του μέλλοντος θα πραγματοποιείται μέσω της κινούμενης εικόνας. Η πρόοδος του πολιτισμού συνίσταται στη διεύρυνση της σφαίρας δράσεως. Μέσα σε αυτή τη σφαίρα δράσεως το εκπαιδευτικό σύστημα καλείται να ερμηνεύσει το ρόλο του πρωταγωνιστή.

Βιβλιογραφία-Δικτυογραφία

- Αθανασάτου, Ι., Καλαμπάκας, Ε., & Παραδείση, Μ. (2011). Η Αξιοποίηση του Κινηματογράφου στην Εκπαίδευση. Στο Π.Ι. (Ed.), *Βασικό Επιμορφωτικό Υλικό Τόμος Γ΄: Αξιοποίηση των Τεχνών στην Εκπαίδευση*. Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, σελ. 1-60.
- Ανδριοπούλου, Ε. (2010). Η Κινηματογραφική Παιδεία στην Εκπαίδευση. Μοντέλα Λειτουργίας και Προκλήσεις. *Συχνότητες*, τεύχος 10, σελ. 15-20. Ανακτημένο Δεκέμβριος, 2015, από http://www.iom.gr/inst/iom/gallery/%CE%A3%CE%A5%CE%A7%CE%9D%CE%9F%CE%A4%CE%97%CE%A4%CE%95%CE%A3/Sychnotites%2010_FINAL.pdf
- Barrance, T. (2010). *Using Film in Schools: A Practical Guide. Film: 21st Century Literacy*. Ανακτημένο Δεκέμβριος, 2015, από http://www.mediaedwales.org.uk/training_and_consultancy/using-film-in-schools
- BFI (2015). *Framework for Film Education in Europe*. Ανακτημένο Δεκέμβριος, 2015, από <http://www.bfi.org.uk/sites/bfi.org.uk/files/downloads/%20bfi-a-framework-for-film-education-brochure-2015-06-12.pdf>
- BFI (2012). *Screening Literacy: Executive Summary*. Ανακτημένο Δεκέμβριος, 2015, από http://www.europacreativamedia.cat/rcs_auth/convocatories/Screening_literacy_resum_estudi.pdf
- BFI (2012). *Screening Literacy: Case Studies*. Ανακτημένο Δεκέμβριος, 2015, από http://www.europacreativamedia.cat/rcs_auth/convocatories/Sreening_Literacy_Casos_practics.pdf
- BFI (2012). *Screening Literacy: Country Profiles*. Ανακτημένο Δεκέμβριος, 2015, από <http://www.koalicjafilmowa.pl/admin/reports/Screening%20Literacy%20Country%20Profiles.pdf>
- Γρόσδος, Σ. (2009). *Οπτικός γραμματισμός και εκπαίδευση. Το παιδί παραγωγός οπτικοακουστικών προϊόντων*. Ανακτημένο Δεκέμβριος, 2015, από <https://stavros.files.wordpress.com/2011/07/31.pdf>
- Cuban, L. (1986). *Teachers and machines: The classroom use of technology since 1920*. New York, NY: Teachers College Press. Ανακτημένο Ιανουάριος, 2016, από https://books.google.gr/books?id=uQeEn1vEUSQC&pg=PA15&hl=el&source=gbs_selected_pages&cad=3#v=onepage&q=Edison&f=false
- Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Νάουσας (n.d.). *Προφίλ Φεστιβάλ*. [online]. Ανακτημένο Δεκέμβριος, 2015 από <http://niff.gr/el/festival/profile-of-the-festival>
- Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Ολυμπίας (n.d.). *Home*. [online]. Ανακτημένο Δεκέμβριος, 2015 από <http://olympiafestival.gr/>
- Ελληνικό Κέντρο Κινηματογράφου (n.d.). *Προφίλ*. [online]. Ανακτημένο Δεκέμβριος, 2015 από http://www.gfc.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=75&Itemid=40
- Θεοδωρίδης, Μ., Λεωνίδα, Μ. (2013). *Πρόγραμμα Σπουδών για την Οπτικοακουστική Έκφραση*. Αθήνα: Καρπός.
- Ινστιτούτο Οπτικοακουστικών Μέσων (IOM) (n.d.). *Προφίλ*. [online]. Ανακτημένο Δεκέμβριος, 2015 από <http://www.iom.gr/Default.aspx?lang=el-GR&page=139>
- Καλογήρου, Τ. (2001). Οι φιλικές Σχέσεις Λογοτεχνίας και Κινηματογράφου. Στο ΠΟΚΕΠΕ (ed.), *Παιδί και Κινηματογράφος* (σελ. 90-92). Αθήνα: Σαββάλας.
- Καραθανάση, Α. (2001). Θετικές και αρνητικές επιδράσεις του κινηματογράφου στον ψυχισμό του παιδιού. Στο ΠΟΚΕΠΕ (ed.), *Παιδί και Κινηματογράφος* (σελ. 47-59). Αθήνα: Σαββάλας.
- Κορωναίου, Α. (2001). Σχολείο και Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας. Στο ΠΟΚΕΠΕ (ed.), *Παιδί και Κινηματογράφος* (σελ. 20-29). Αθήνα: Σαββάλας.
- Lardoux, X. (2014). *For a European Film Education Policy*. Ανακτημένο Δεκέμβριος, 2015, από http://www.europacreativamedia.cat/rcs_media/For_a_European_Film_Education_Policy.pdf
- Πολιτιστική Εταιρεία Κρήτης (n.d.). *Αρχική*. [online]. Ανακτημένο Δεκέμβριος, 2015 από <http://www.pe-kritis.gr/>

Σπύρου, Δ. (2001). Κινηματογραφική Εκπαίδευση και θεσμοθέτηση του κινηματογράφου για παιδιά και νέους-ένα γενικό πλαίσιο για κινηματογραφική εκπαίδευση. Στο ΠΟΚΕΠΕ (ed.), *Παιδί και Κινηματογράφος* (σελ. 31-39). Αθήνα: Σαββάλας.

Ταινιοθήκη της Ελλάδος (n.d.). *Προφίλ*. [online]. Ανακτημένο Δεκέμβριος, 2015 από <http://www.tainiothiki.gr/v2/about/profile>

Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης (n.d.). *Προφίλ* [online]. Ανακτημένο Δεκέμβριος, 2015 από <http://www.filmfestival.gr/default.aspx?lang=e1-GR&page=586>

Φεστιβάλ ταινιών μικρού μήκους Δράμας (n.d.). *Παρουσίαση*. [online]. Ανακτημένο Δεκέμβριος, 2015 από <http://www.dramafilmfestival.gr/presentation.html>

Visionkino (n.d.). *Die SchulKinoWochen im Überblick*. [online]. Ανακτημένο Δεκέμβριος, 2015 από <http://www.visionkino.de/WebObjects/VisionKino.woa/wa/CMSshow/1133735>

Δημητριάδου Χριστίνα

Καθηγήτρια Γερμανικής Φιλολογίας Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Ν. Ημαθίας

Φοιτήτρια Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών, «Πληροφορική και Τεχνολογίες στην Εκπαίδευση»,

Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Σχολή Κοινωνικών, Ανθρωπιστικών Επιστημών και Τεχνών,

Τμήμα Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής.

Ταχ. Διεύθ. Κορυτσάς 3B, 59132 Βέροια

Τηλ. 2331073925

e-mail: spyridonas2@gmail.com